

суду правом за своєю ініціативою збирати докази у справі. Однак виникає питання, чи не призведе реалізація цієї ідеї до прямого порушення принципу рівності при вирішенні публічно-правових спорів і, зрештою, зловживань з боку судів. Тому єдності в цьому питанні не досягнуто.

Аналізуючи можливість наділення суду правом зі своєї ініціативи збирати докази по справі можна зробити висновок, що більш реалістичний підхід, який відповідає закону і практиці здійснення правосуддя, існує в іноземних державах. Там судочинство здійснюється на підставі принципу змагальності і складається з того, що обов'язок по доказуванню фактичних обставин справи покладається на сторони, але це не виключає права суддів за власною ініціативою здійснювати будь-які дії, які направлені на встановлення істини по справі (викликати за власною ініціативою свідків, призначати експертизу тощо) [3, с. 66].

Отже, незважаючи на те, що господарський суд дещо обмежений принципом змагальності при реалізації своїх повноважень у господарському процесі, залишається активним суб'єктом доказування.

Література

1. Козлов А. С. Актуальні проблеми доказування в господарському процесі / А. С. Козлов // Вісник господарського судочинства. – 2007. – № 2. – С. 186-193.
2. Капуш Н. М. Актуальні проблеми доказування у господарському процесі / Н. М. Капуш, О. Л. Курдес // Матеріали науково-теоретичної конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів гуманітарного факультету: 23-27 квітня 2007 року. – Суми: СумДУ, 2007. – Ч. 2. – С. 89-95.
3. Руденко М. В. Належність та допустимість доказів в господарському процесі / М. В. Руденко // Вісник Академії адвокатури. – 2008. – № 5. – С. 64-69.

УДК 346(043.2)

Горбатюк Я. В., асистент,
Йосипчук О. О., студент,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ СТРОКІВ В ГОСПОДАРЬСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Правильний та своєчасний розгляд господарським судом справ є головним завданням господарського судочинства. Дотримання строків - важливий захід впливу на недобросовісних учасників господарського судового процесу, один із важливих чинників доступу до правосуддя.

Аналіз нормативно-правової бази, яка регламентує порядок встановлення процесуальних строків, дає змогу зробити висновок, що на національному рівні розпочалася модернізація процесуального законодавства з урахуванням

зазначених засадничих принципів процесуального права. Так, Законом України від 7 липня 2010 р. № 2453-VI «Про судоустрій і статус суддів» змінено строки та порядок оскарження рішень та ухвал господарського суду, передбачено незастосування тримісячного строку для подання апеляційних скарг з дня прийняття оскаржуваного судового акта тощо. Статтею 93 Господарського процесуального кодексу України встановлено, що апеляційна скарга, яка подана після закінчення строків, установлених цією статтею, залишається без розгляду, якщо апеляційний господарський суд за заявою особи, яка її подала, не знайде підстав для відновлення строку. Відповідну заяву (клопотання) може бути викладено в апеляційній скарзі чи в окремому документі, який має бути подано одночасно з апеляційною скаргою. Заява розглядається, якщо вона надійшла до винесення ухвали про повернення апеляційної скарги [1, с. 35].

При тлумаченні поняття розумного строку в контексті Європейської конвенції щодо кримінальних і цивільних справ Європейський суд з прав людини використовує такі критерії: складність справи; оперативність роботи державних органів; власна поведінка заявника [2].

Застосування згаданих критеріїв у конкретних справах і сформульована в результаті цього позиція відображена в ряді прецедентів Європейського суду з прав людини, дають підстави стверджувати, що поняттю «розумний строк» в розумінні Європейської конвенції відповідає не один процесуальний строк, а сукупність таких строків у процесі розгляду всієї справи. Під розумним строком вирішення спору розуміється загальна тривалість часу, необхідного для здійснення процесуальних та інших дій з моменту порушення судової справи до моменту виконання прийнятого по ній остаточного рішення.

У главі XI Господарського процесуального кодексу України «Вирішення господарських спорів у першій інстанції» законодавець не дав визначення поняттю процесуальних строків, навівши лише традиційне формулювання. Воно дає змогу диференціювати процесуальні строки на два види: визначені законом та встановлені господарським судом.

Навіть за умови дотримання правил і тривалості розгляду справ у кожній судовій інстанції і виконання прийнятих по цих справах остаточних судових актів загальна сукупність таких строків може бути більшою за ту, яка визначається шляхом простого додавання, оскільки провадження у справі може неодноразово відкладатися, призупинятися, рішення неодноразово скасовуватися, а справа - направлятися на новий розгляд, в ході виконання судового акта можуть виникнути ті чи інші заминки [1, с. 36].

Відповідальність держави за затягування провадження у справі, як правило, настає в разі нерегулярного призначення судових засідань,

призначення судових засідань з великими інтервалами, затягування при переданні або пересиланні справи з одного суду в інший, повторного направлення справи на додаткове розслідування чи новий судовий розгляд.

Усі ці обставини судам слід враховувати при розгляді кожної справи, оскільки перевищення розумних строків розгляду справ становить порушення прав, гарантованих п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Також цікавим є вирішення питання визначення строків давності за притягнення до відповідальності за порушення норм законодавства про захист економічної конкуренції, зокрема які встановлені ст. 42 Закону «Про захист економічної конкуренції» (за загальним правилом цей строк становить п'ять років з дня вчинення порушення, а в разі триваючого порушення — з дня закінчення вчинення порушення).

У науковій літературі розгорнулася дискусія про те, з яких строків давності притягнення до відповідальності слід виходити при порушенні справи — з строків, встановлених ст. 42 Закону «Про захист економічної конкуренції», чи з строків, які встановлені ст. 250 Господарського кодексу України, згідно з якою адміністративно-господарські санкції можуть бути застосовані протягом шести місяців з дня виявлення правопорушення, але не пізніше одного року з дня його вчинення.

Однак судова практика з цього питання схиляється до того, що припис ст. 42 Закону України «Про захист економічної конкуренції» щодо строку давності притягнення до відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції є спеціальним стосовно норми Господарського кодексу України, яка визначає строк застосування адміністративно-господарських санкцій, тому вказаний припис і підлягає переважному застосуванню. В даному разі практика вірно вирішила цю колізію [3, с. 54].

Таким чином, питання процесуальних строків у господарському процесі залишається актуальним і остаточно невирішеним. Потребує удосконалення питання правового механізму захисту прав осіб від затягування процесуальних строків.

Література

1. Грек Б. М. Правова доктрина інституту розумних строків у господарському процесі / Б. М. Грек, Т. Б. Грек // Наука і практика. – 2012. – № 6 (141). – С. 34-37.
 2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від листопада 1950 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 40. – Ст. 263.
 3. Шкляр В. С. Окремі проблеми конкуренційного процесу / В. С. Шкляр // Вісник Академії адвокатури України. – 2011. – № 1 (20). – С. 50-56.
- УДК 346.14:346.9 (043.2)